

POSTUPCI NAPLATE NESPORNIH TRAŽBINA PREMA DIREKTIVI 2011/7/EU O SUZBIJANJU ZAKAŠNJENJA S PLAĆANJEM U TRGOVAČKIM UGOVORIMA

Ivan Tot, mag. iur., univ. spec. oec., asistent
Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

UDK: 347.71::061.1EU
Ur.: 7. ožujka 2014.
Pr.: 20. listopada 2014.
Prethodno priopćenje

Sažetak

Odredbe Direktive 2011/7/EU o suzbijanju zakašnjenja s plaćanjem u trgovačkim ugovorima kojima se uređuju postupci naplate nespornih tražbina analiziraju se u radu u poredbi s rješenjima sadržanim u relevantnim izvorima europskog građanskog procesnog prava. Kritički se prikazuju tumačenja ranije Direktive 2000/35/EZ koja je dao Europski sud u svojim presudama, a koja su neophodna i za razumijevanje odredaba Direktive 2011/7/EU. Pored utvrđivanja značenja odredaba Direktive 2011/7/EU, cilj je rada i ispitati pružaju li te odredbe primjerenu zaštitu vjerovnicima novčanih obveza iz trgovačkih ugovora. Zaključuje se da će zaštititi vjerovnika novčanih obveza više pridonijeti odredbe pojedinih drugih izvora europskoga građanskog procesnog prava negoli odredbe Direktive 2011/7/EU te da bi radi postizanja višeg stupnja zaštite vjerovnika od negativnih učinaka zakašnjenja s plaćanjem žarište rasprave trebalo usmjeriti na harmonizaciju pravila ovršnog postupka.

Ključne riječi: *postupci naplate nespornih tražbina, ovršni naslov, Direktiva 2011/7/EU, Direktiva 2000/35/EZ.*

1. UVOD

Direktiva 2011/7/EU o suzbijanju zakašnjenja s plaćanjem u trgovačkim ugovorima¹ preinaka je ranije direktive iz 2000. godine,² a njome se uređuju pravne posljedice zakašnjenja s plaćanjem u trgovačkim ugovorima te nalaže državama članicama Europske unije poduzimanje odgovarajućih mjera suzbijanja zakašnjenja s plaćanjem, radi uklanjanja negativnih učinaka zakašnjenja s plaćanjem na funkcioniranje zajedničkog europskog unutarnjeg tržišta. Dok pojedine od mjera predviđenih Direktivom 2011/7/EU zahtijevaju od država članica intervenciju u odredbe nacionalnog materijalnog prava,³ o čemu je iscrpno pisano u domaćoj i stranoj pravnoj literaturi,⁴ Direktiva 2011/7/EU sadrži i odredbe kojima se države

* Autor se osobito zahvaljuje prof. dr. sc. Jasnici Garašić na čitanju prve verzije rada te na danim prijedlozima i primjedbama.

- 1 Direktiva 2011/7/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16. veljače 2011. o suzbijanju zakašnjenja s plaćanjem u trgovačkim ugovorima (*Directive 2011/7/EU of the European Parliament and of the Council of 16 February 2011 on combating late payment in commercial transactions*, OJ L 48, 23.2.2011.; dalje u tekstu: Direktiva 2011/7/EU; ponegdje i: Direktiva). O Direktivi 2011/7/EU vidi opširnije u: Bilotta, C., *Ending the Commercial Siesta: The Shortcomings of European Union Directive 2011/7/EU on Combating Late Payments in Commercial Transactions*, Brooklyn Journal of International Law, vol. 38, br. 2/2013, str. 699. – 728.; Tot, I., *Pravna osnova i ciljevi Direktive 2011/7/EU o suzbijanju zakašnjenja s plaćanjem u trgovačkim ugovorima*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, vol. 50, br. 1/2013, str. 223 – 243.
- 2 Direktiva 2000/35/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. lipnja 2000. o suzbijanju zakašnjenja s plaćanjem u trgovačkim ugovorima (*Directive 2000/35/EC of the European Parliament and of the Council of 29 June 2000 on combating late payment in commercial transactions*, OJ L 200, 8.8.2000.; dalje u tekstu: Direktiva 2000/35/EZ). O Direktivi 2000/35/EZ vidi opširnije u: Gsell, B., *EG-Verzugsrichtlinie und Reform der Reform des Verzugsrecht in Deutschland*, ZIP – Zeitschrift für Wirtschaftsrecht, br. 42/2000, str. 1861. – 1876.; Schulte-Braucks, R. i Ongena, S., *The Late Payment Directive – a step towards an emerging European Private Law?*, European Review of Private Law, vol. 11, br. 4/2003, str. 519. – 544.; Zaccaria, A., (EC) Directive 2000/35 on Combating Late Payments in Commercial Transactions, *The European Legal Forum*, vol. 5, br. 6/2000-2001, str. 386. – 395., dostupno na: <<http://www.simons-law.com/library/pdf/e/92.pdf>>, 23. rujna 2012.
- 3 Direktiva 2011/7/EU uređuje rokove ispunjenja novčanih obveza u trgovačkim ugovorima te obvezuje države članice da kao pravne posljedice zakašnjenja s plaćanjem u nacionalnom pravu predvide pravo vjerovnika na zatezne kamate, na posebnu naknadu za troškove prouzrokovane zakašnjenjem te na razumnu naknadu troškova prouzrokovanih vjerovniku zakašnjenjem dužnika. Također, nalaže se državama članicama poduzeti odgovarajuće mjere sprječavanja zlorabe slobode ugovaranja na štetu vjerovnika, kao i priznati pravne učinke ugovorenog pridržaja prava vlasništva.
- 4 O odredbama Direktive 2011/7/EU koje se tiču rokova ispunjenja novčanih obveza, zateznih kamata i drugih pravnih posljedica zakašnjenja s plaćanjem vidi opširnije u: Bilotta, C., op. cit. u bilj. 1; Giunio, M. A., *Rokovi ispunjenja novčanih obveza u poduzetničkim ugovorima – EU direktive i hrvatski zakon*, u: Barbić, J. i Giunio, M. A. (ur.), *Zbornik 50. jubilarnog susreta pravnika Opatija 2012.*, Hrvatski savez udruga pravnika u gospodarstvu, Zagreb, 2012., str. 159. – 206.; Šafranko, Z., *Kritički osvrt na provedbu Direktive 2011/7/EU u hrvatsko pravo*, *Pravo u gospodarstvu*, vol. 51, br. 2/2012, str. 457. – 479.; Šafranko, Z., *Kritički osvrt na provedbu Direktive 2011/7/EU u hrvatsko pravo – drugi dio:*

članice obvezuju izvršiti određene promjene i u nacionalnim procesnopravnim propisima, o čemu još nije pisano u domaćoj pravnoj literaturi zbog čega je očekivani doprinos ovog rada nadopuna postojeće literature u tom pogledu.

Predmet su ovog rada odredbe Direktive 2011/7/EU koje uređuju postupke naplate nespornih tražbina,⁵ a koje imaju utjecaj na parnično i ovršno pravo država članica Europske unije. Pored tih odredaba, Direktiva sadrži i druge odredbe relevantne za procesno pravo država članica, i to odredbe koje su značajne za insolventijsko pravo država članica,⁶ odredbe o kolektivnoj zaštiti vjerovnika novčanih obveza iz trgovačkih ugovora,⁷ te odredbe o postupcima alternativnog rješavanja sporova,⁸ no te druge odredbe nisu predmetom ovog rada.

suzbijanje zakašnjelih plaćanja i zlorabe ugovorne autonomije na štetu vjerovnika, Pravo u gospodarstvu, vol. 51, br. 5/2012, str. 1227. – 1250.; Tot, I., Pojam i pravne posljedice zakašnjenja s plaćanjem u trgovačkim ugovorima u pravu Europske unije, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 33, br. 2/2012, str. 769. – 801.; Tot, I., Zakonski rokovi ispunjenja novčanih obveza iz trgovačkih ugovora u pravu Europske unije, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 34, br. 1/2013, str. 239. – 276. Odredbe Direktive 2011/7/EU koje se tiču priznanja učinaka ugovorenog pridržaja prava vlasništva istovjetne su odredbama ranije Direktive 2000/35/EZ, stoga su u pogledu njih i dalje relevantni radovi pisani u kontekstu odredaba ranije Direktive 2000/35/EZ: McCormack, G., Retention of Title and the EC Late Payment Directive, Journal of Corporate Law Studies, vol. 1, br. 2/2001, str. 501. – 518.; Milo, J. M., Combating Late Payment in Business Transactions: How a New European Directive Has Failed to Set a Substantial Minimum Standard Regarding National Provisions on Retention of Title, European Review of Private Law, vol. 10, br. 3/2003, str. 379. – 393.

5 Odredbe čl. 10. Direktive 2011/7/EU.

6 Odredbom čl. 1. st. 3. Direktive 2011/7/EU, državama članicama dopušteno je da od primjene Direktive izuzmu obveze koje su predmetom stečajnog postupka otvorenog nad dužnikom, a što je posebno važno za države članice koje u nacionalnom pravu sadrže odredbe kojima se uređuje, primjerice, da se tražbine kamata na tražbine stečajnih vjerovnika obračunavaju od otvaranja stečajnog postupka, a ne od dospijeca tražbine što bi bio zahtjev Direktive 2011/7/EU prema odredbama čl. 3. st. 3. i čl. 4. st. 1. Direktive 2011/7/EU. Također, Direktiva 2011/7/EU sadrži i odredbe o pridržaju prava vlasništva (odredbe čl. 9. Direktive 2011/7/EU), ali ne sadrži nikakve posebne odredbe o učincima ugovorne odredbe o pridržaju prava vlasništva u slučaju otvaranja stečaja nad kupcem kao dužnikom novčane obveze, odnosno u slučaju otvaranja stečaja nad prodavateljem kao vjerovnikom novčane obveze.

7 Odredbom čl. 7. st. 5. Direktive 2011/7/EU, države članice obvezane su omogućiti udrugama koje su službeno ovlaštene predstavljati poduzetnike i udrugama s legitimnim interesom za predstavljanje poduzetnika mogućnost pokretanja odgovarajućih postupaka pred sudovima ili nadležnim upravnim tijelima radi utvrđenja da su pojedine ugovorne odredbe ili prakse izrazito nepoštene prema vjerovnicima novčanih obveza u smislu odredbi Direktive, a sve kako bi sudovi i nadležna upravna tijela mogli primijeniti prikladna i djelotvorna sredstva za sprječavanje njihove kontinuirane uporabe. Ova odredba Direktive kojom se priznaje *locus standi* udrugama ovlaštenim predstavljati poduzetnike bila je povod za uvođenje u hrvatski pravni sustav tužbe za zaštitu kolektivnih interesa i prava, o kojoj vidi opširnije u: Borić, Ž., O tužbi za zaštitu kolektivnih interesa i prava, Informator, br. 6034-6035/2012, str. 1. – 7.; Dika, M., Postupak u sporovima za zaštitu kolektivnih interesa i prava, u: Slovinčić, J. (ur.), Novela Zakona o parničnom postupku iz 2011., Novi informator, Zagreb, 2011., str. 57. – 70.

8 Odredbom t. 34. preambule Direktive 2011/7/EU ističe se kako bi države članice trebale poticati pribjegavanje mirenju i drugim postupcima alternativnog rješavanja sporova.

Jedan je cilj rada pojmovnom analizom te gramatičkim, sustavnim i teleološkim tumačenjem utvrditi značenje odredaba Direktive 2011/7/EU koje uređuju postupke naplate nespornih tražbina. Te odredbe analiziraju se u poredbi s rješenjima sadržanim u drugim izvorima europskoga građanskog procesnog prava i ranijoj Direktivi 2000/35/EZ te u svjetlu tumačenja odredaba Direktive 2000/35/EZ danih u presudama Europskog suda koje se kritički prikazuju u radu. Drugi je cilj rada ocijeniti pruža li se odredbama Direktive 2011/7/EU primjerena zaštita vjerovnika novčanih obveza iz trgovačkih ugovora. Cilj rada nije ispitati usklađenost hrvatskoga prava ni nacionalnih prava drugih država članica Europske unije s Direktivom 2011/7/EU, stoga se domaćim i poredbenim propisima rad bavi uzgredno u manjoj mjeri.

U preambuli Direktive 2011/7/EU na više je mjesta istaknuta važnost brzih i učinkovitih postupaka naplate tražbina kao iznimno značajne mjere suzbijanja zakašnjenja s plaćanjem. Odredbom točke 4. preambule Direktive ističe se kako su sudski postupci u vezi sa zakašnjenjem s plaćanjem već ubrzani postojećom pravnom stečevinom Europske unije, ali da je donošenje dopunskih odredbi potrebno kako bi se obeshrabrilo zakašnjenje s plaćanjem u trgovačkim ugovorima.⁹ Odredbom točke 33. preambule Direktive naglašava se da posljedice zakašnjenja s plaćanjem mogu odvrćati od zakašnjenja s plaćanjem samo ako su praćene s postupcima naplate koji su brzi i učinkoviti za vjerovnika, te se podsjeća da bi takvi postupci u skladu s načelom nediskriminacije trebali biti dostupni svim vjerovnicima u Europskoj uniji.¹⁰ Odredba točke 35. preambule Direktive drži neophodnim osigurati da postupci naplate nespornih tražbina povezanih sa zakašnjenjem s plaćanjem u trgovačkim ugovorima budu dovršeni u kratkom vremenskom razdoblju, uključujući putem hitnih postupaka i neovisno o iznosu duga.¹¹

9 Odredba t. 4. preambule Direktive 2011/7/EU izrijekom se poziva na sljedeće uredbe: Uredbu Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o sudskoj nadležnosti, priznanju i ovrši sudskih odluka u građanskim i trgovačkim predmetima (*Council Regulation (EC) No 44/2001 of 22 December 2000 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters*, OJ L 12, 16.1.2001.; dalje u tekstu: Uredba 44/2001), Uredbu Europskog parlamenta i Vijeća (EZ) br. 805/2004 od 21. travnja 2004. o uvođenju europskog ovršnog naslova za nesporne tražbine (*Regulation (EC) No 805/2004 of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 creating a European Enforcement Order for uncontested claims*, OJ L 143, 30.4.2004.; dalje u tekstu: Uredba 805/2004), Uredbu Europskog parlamenta i Vijeća (EZ) br. 1896/2006 od 12. prosinca 2006. o uvođenju postupka za izdavanje europskog platnog naloga (*Regulation (EC) No 1896/2006 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 creating a European order for payment procedure*, OJ L 399, 30.12.2006.; dalje u tekstu: Uredba 1896/2006), te Uredbu Europskog parlamenta i Vijeća (EZ) br. 861/2007 od 11. srpnja 2007. o uvođenju europskog postupka za sporove male vrijednosti (*Regulation (EC) No 861/2007 of the European Parliament and of the Council of 11 July 2007 establishing a European Small Claims Procedure*, OJ L 199, 31.7.2007.; dalje u tekstu: Uredba 861/2007).

10 Istovjetnu odredbu sadrži i točka 20. preambule Direktive 2000/35/EZ. Direktiva 2011/7/EU izrijekom upućuje na načelo nediskriminacije proklamirano odredbom čl. 18. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (*Treaty on the Functioning of the European Union*, OJ C 83, 30.3.2010.; dalje u tekstu: UFEU) koja zabranjuje diskriminaciju po nacionalnoj osnovi.

11 Sličnu odredbu sadržava i točka 23. preambule Direktive 2000/35/EZ kojom je također istaknuto da postupci naplate imaju biti dovršeni u kratkom vremenskom razdoblju, ali je nagla-

Prema odredbi čl. 10. st. 1. Direktive 2011/7/EU, države članice obvezane su osigurati da se ovršni naslov može uobičajeno pribaviti unutar devedeset kalendarskih dana od vjerovnikovog podnošenja tužbe ili drugoga prijedloga sudu ili drugom nadležnom tijelu, uključujući putem hitnog postupka i neovisno o iznosu duga, sve pod uvjetom da dug ili postupovni aspekti nisu sporni.¹² Tu svoju obvezu države članice dužne su ispuniti u skladu sa svojim nacionalnim zakonima, uredbama i provedbenim propisima, a prema odredbi čl. 10. st. 2. Direktive u tim izvorima nacionalnog prava države članice dužne su primijeniti jednake uvjete za sve vjerovnike u Europskoj uniji.¹³

Nakon ovog uvoda, u drugom poglavlju rada pojašnjava se značenje pojma „ovršni naslov“ koji rabi Direktiva 2011/7/EU. U trećem poglavlju analiziraju se odredbe Direktive koje se tiču pribavljanja ovršnog naslova. Četvrto poglavlje bavi se tijekom postupka nakon pribavljanja ovršnog naslova, a peto poglavlje pravom vjerovnika na razumnu naknadu troškova parničnog i ovršnog postupka. U zaključku se sažeto prikazuju rezultati provedenog istraživanja.

2. POJAM „OVRŠNI NASLOV“

„Ovršni naslov“ (*enforceable title; vollstreckbar Titel; titre exécutoire*) definiran je odredbom čl. 2. st. 1. t. 10. Direktive 2011/7/EU kao „svaka odluka, presuda ili platni nalog izdan od strane suda ili drugog nadležnog tijela, uključujući one koje su privremeno ovršne, bilo za neposredno plaćanje ili plaćanje u obrocima, a koji omogućuju vjerovniku da naplati svoju tražbinu prema dužniku putem prisilne ovrhe.“¹⁴ Prema tome, ovršnim naslovom u smislu Direktive imaju se smatrati samo one kondemnatorne odluke kojima se dužniku nalaže ispunjenje njegove novčane obveze.

2.1. Perfektne i imperfektne ovršne isprave

Za ispravno tumačenje odredaba Direktive 2011/7/EU koje se odnose na pribavljanje ovršnog naslova,¹⁵ posebno je važno pitanje podrazumijeva li Direktiva pod pojmom ovršnog naslova samo perfektnu ovršnu ispravu, kao što je to prim-

šeno i da su taj cilj države članice dužne ostvariti u skladu s odredbama nacionalnoga prava te da odredbe Direktive ne zahtijevaju od država članica usvajanje specifičnih postupaka niti izmjenu nacionalnoga prava na neki poseban način.

12 U bitnome istovjetno propisano je i odredbama čl. 5. st. 1. ranije Direktive 2000/35/EZ.

13 Tako i odredba čl. 5. st. 2. Direktive 2000/35/EZ. Ova odredba izraz je načela nediskriminacije na koje se podsjeća i odredbom točke 33. preambule Direktive 2011/7/EU, o čemu vidi *supra* u bilj. 10.

14 U bitnome je na istovjetan način ovršni naslov definiran i odredbom čl. 2. st. 1. t. 5. Direktive 2000/35/EZ.

15 O odredbama Direktive 2011/7/EU koje se odnose na pribavljanje ovršnog naslova vidi *infra* u trećem poglavlju rada.

jerice pravomoćna kondemnatorna presuda u odnosu na koju je protekao u njoj označen paricijski rok, ili je pojmom „ovršni naslov“ obuhvaćena i imperfektna ovršna isprava, kao što je to primjerice prvostupanjska kondemnatorna presuda koja još nije postala pravomoćna ili u odnosu na koju još nije protekao u njoj označen paricijski rok.¹⁶ Naime, s obzirom na to da imperfektna ovršna isprava može steći svojstva pravomoćnosti i ovršnosti, ali ih još nije stekla, i imperfektnu ovršnu ispravu moglo bi se smatrati ovršnim naslovom koji „omogućuje vjerovniku da naplati svoju tražbinu prema dužniku putem prisilne ovrhe“ u smislu citirane odredbe Direktive. Međutim, autor drži da bi se odredbu trebalo tumačiti restriktivno na način da se ovršnim naslovom smatra samo ona isprava koja je stekla svojstvo ovršnosti, tj. svojstvo da se na temelju nje može tražiti prisilno ostvarenje tražbine koja je u njoj utvrđena.¹⁷ Uzimajući u obzir da Direktiva izrijeком navodi kako pojam ovršnog naslova obuhvaća i odluke koje su „privremeno ovršne“, valjalo bi uzeti da su pod pojmom ovršnog naslova obuhvaćene samo isprave koje jesu ovršne (bilo „privremeno“ bilo „potpuno“), dakle isprave koje su stekle svojstvo ovršnosti. Isprave koje mogu steći svojstvo ovršnosti, ali ga još nisu stekle, odnosno imperfektno ovršne isprave, ne bi stoga po mišljenju autora bile obuhvaćene pojmom ovršnog naslova u smislu citirane odredbe Direktive. Kako Direktiva ne sadrži odredbe koje bi se ticale stjecanja svojstva ovršnosti, kao ni odredbe o učincima isprava koje se smatraju ovršnim naslovom ili o pretpostavkama koje moraju biti ispunjene da bi ovršni naslov bio ovršan i podoban za ovrhu, rješenje ovih pravnih pitanja ovisit će o odredbama nacionalnog prava država članica Europske unije.

2.2. Privremeno ovršne isprave

Direktiva 2011/7/EU ne sadrži odredbe kojima bi bilo definirano značenje „privremeno ovršnih“ isprava, odnosno kojima bi bila pojašnjena razlika između „privremeno“ i „potpuno“ ovršnih isprava. Stoga će razlikovanje ovršnih isprava prema tome jesu li u potpunosti stekle svojstvo ovršnosti ili su to svojstvo stekle privremeno ili uvjetno ostati i dalje u domeni nacionalnog prava država članica. Prema tome, ako nacionalno pravo pojedine države članice dopušta mogućnost da vjerovnik pokrene ovršni postupak ili drugi odgovarajući postupak radi osiguranja ili ostvarenja svoje tražbine temeljem ovršne isprave koja je samo privremeno stekla svojstvo ovršnosti, i takvu ovršnu ispravu valja smatrati ovršnim naslovom u smislu citirane odredbe Direktive.

16 O razlikovanju perfektnih i imperfektnih ovršnih isprava vidi opširnije: Triva, S., Belajec, V. i Dika, M., *Sudsko izvršno pravo – Opći dio*, Informator, Zagreb, 1984., str. 134. – 135.; Dika, M., *Gradansko ovršno pravo – I. knjiga – Opće gradansko ovršno pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2007., str. 213. – 214.

17 O svojstvu ovršnosti (odnosno, prema ranije važećoj terminologiji, svojstvu izvršnosti), vidi opširno u: Triva, S. et al., op. cit. u bilj. 16, str. 141. – 154.; Dika, M., op. cit. u bilj. 16, str. 236 – 253.

Primjerice, u engleskom pravu prvostupanjska presuda postaje ovršnom odmah, a ako protiv prvostupanjske presude bude izjavljena žalba, ne dolazi do automatske odgode ovrhe, no odgodu ovrhe takve privremeno ovršne prvostupanjske presude može naložiti sud.¹⁸ U njemačkom pravu u određenim slučajevima prvostupanjski sud može odlučiti da je prvostupanjska presuda privremeno ovršna (*vorläufig vollstreckbar*).¹⁹ U austrijskom pravu ne postoji institut privremene ovršnosti, pa tužitelj neće moći uspješno pokrenuti ovršni postupak temeljem prvostupanjske presude koja još nije stekla svojstva pravomoćnosti i ovršnosti, ali će na temelju takve presude moći pokrenuti odgovarajući postupak osiguranja svoje tražbine.²⁰ U hrvatskom pravu, kondemnatorna sudska odluka kojom je naloženo ispunjenje tražbine na neko davanje ili činjenje bit će ovršna isprava temeljem koje vjerovnik može pred sudom pokrenuti ovršni postupak ako je postala pravomoćna i ako je protekao u njoj određen paricijski rok (prema odredbama čl. 23. i čl. 25. st. 1. Ovršnog zakona).²¹ Iznimno od toga pravila ovrha se može odrediti i na temelju sudske odluke koja nije postala pravomoćna ako je zakonom propisano da žalba ne zadržava odluku (prema odredbi čl. 25. st. 5. OZ-a). S tim u svezi treba istaknuti kako je relativna novina u hrvatskom pravu i mogućnost pokretanja ovršnog postupka temeljem prvostupanjske sudske odluke koja nije pravomoćna, a koja je donesena u tzv. „malom“ sporu male vrijednosti²² vođenom radi isplate tražbine i koja je stekla svojstvo ovršnosti protekom paricijskog roka od osam dana od dana dostave tuženiku.²³

18 Kennett, W. A., *The Enforcement of Judgements in Europe*, Oxford University Press, Oxford – New York, 2000., str. 70.

19 Ibid., str. 72. Odluke navedene u § 708. ZPO-a utvrđuju se privremeno ovršnima bez davanja jamčevine, dok se ostale odluke mogu utvrditi privremeno ovršnima uz davanje jamčevine u skladu s § 709. ZPO-a (*Zivilprozessordnung* od 5. prosinca 2005., BGBl. I S. 3202, 2006 I S.431, 2007 I S. 1781, posljednje izmijenjen čl. 1. Zakona od 8. srpnja 2014., BGBl. I S. 890).

20 Ibid., str. 71.

21 Ovršni zakon, NN br. 112/12. i 25/13. (dalje u tekstu: novi OZ). Vidi o tome opširno u: Dika, M., op. cit. u bilj. 16, str. 214. – 215., 236. – 240.

22 Izraz „mali“ sporovi male vrijednosti upotrijebio je Dika u: Dika, M., *Novela Zakona o parničnom postupku iz 2011. – opći pregled*, u: Slovinić, J. (ur.), *Novela Zakona o parničnom postupku iz 2011.*, Novi informator, Zagreb, 2011., str. 35.

23 Novina je uvedena 2005. godine odredbom čl. 14. Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona (NN br. 88/05.) kojom su u „stari“ Ovršni zakon dodane odredbe čl. 23.a koje su uređivale ovršnost prvostupanjskih sudskih odluka (vidi o tome u: Stuhne, Z., *Ovršni zakon s komentarom*, Zgombić i partneri, Zagreb, 2006., str. 52. – 54). Odredbe čl. 23.a „starog“ Ovršnog zakona (NN br. 57/96., 29/99., 42/00., 173/03., 194/03., 151/04., 88/05., 121/05. i 67/08.) prestale su važiti stupanjem na snagu Ovršnog zakona iz 2010. godine (NN br. 139/10., 125/11., 154/11., 12/12., 70/12. i 80/12.), no one su u, više redakcijski nego sadržajno, izmijenjenom obliku pronašle svoje novo mjesto u odredbama čl. 348.a Zakona o parničnom postupku koje su dodane 2011. godine Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (NN br. 57/11.) (vidi o tome u: Dika, M., loc. cit. u bilj. 22; Dika, M., op. cit. u bilj. 16, str. 237. i 241.). Odredbe o ovršnosti prvostupanjskih sudskih odluka koje su se sadržajno razlikovale od odredaba čl. 348.a Zakona o parničnom postupku (S. I. SFRJ br. 4/77., 36/77., 6/80., 36/80., 43/82., 69/82., 58/84., 74/87., 57/89., 20/90., 27/90. i 35/91. i

Cilj Direktive 2011/7/EU nije harmonizirati navedene ni druge razlike između nacionalnih prava država članica u pogledu mogućnosti i uvjeta pod kojima ovrhovoditelj može pokrenuti ovršni postupak temeljem ovršne isprave koja je samo privremeno ovršna. Jedino što Direktiva zahtijeva od država članica jest i da se privremeno ovršne isprave, ako su moguće prema nacionalnom pravu, smatraju ovršnim naslovom u smislu citirane odredbe Direktive.

2.3. Odluke donesene u europskim parničnim postupcima

Ovršnim naslovom u smislu citirane odredbe čl. 2. st. 1. t. 10. Direktive 2011/7/EU trebalo bi po mišljenju autora smatrati i odluke donesene u tzv. europskim parničnim postupcima: europski platni nalog²⁴ i presudu donesenu u europskom sporu male vrijednosti.²⁵

Prema odredbi čl. 18. st. 1. Uredbe 1896/2006, europski platni nalog proglašiće ovršnim sud koji ga je izdao ako tuženik nije uložio prigovor protiv europskog platnog naloga u roku od trideset dana od dana njegove dostave tuženiku.²⁶ Prema odredbi čl. 15. st. 1. Uredbe 861/2007 i odredbama t. 25. i 26. preambule Uredbe

-
- NN br. 53/91., 91/92., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 2/07., 84/08., 96/08., 123/08., 57/11., 148/11. i 25/13.; dalje u tekstu: ZPP) ponovno su se pojavile u tekstu novog OZ-a u čl. 26., a potom su odredbe čl. 348.a ZPP-a brisane odredbom čl. 79. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (NN br. 25/13.), a s istom novelom ZPP-a izmijenjena je i odredba čl. 26. novog OZ-a. Odredbe čl. 26. novog OZ-a trenutno glase: „(1) Prvostupanjska sudska odluka kojom se fizičkoj osobi koja ne obavlja registriranu djelatnost nalaže isplata tražbine čija glavnica ne prelazi 5.000,00 kuna, odnosno kojom se fizičkoj osobi koja obavlja registriranu djelatnost u pravnoj stvari u vezi s tom djelatnošću ili pravnoj osobi nalaže isplata tražbine čija glavnica ne prelazi 10.000,00 kuna postaje ovršna u roku od osam dana od dana dostave osobi kojoj je naložena isplata. Žalba protiv takve odluke ne odgađa ovrhu. (2) Ako se u sudskoj odluci nekoj od osoba iz stavka 1. ovoga članka nalaže samo da naknadi troškove postupka u iznosu koji ne prelazi iznose navedene u toj odredbi, žalba protiv takve odluke o naknadi troškova postupka ne odgađa ovrhu.“
- 24 Europski platni nalog uveden je Uredbom 1896/2006 (za puni naziv Uredbe 1896/2006 vidi *supra* u bilj. 9). Posebne odredbe o postupku u povodu europskog platnog naloga sadržane su u čl. 507.i – 507.nj ZPP-a. O Uredbi 1896/2006 i navedenim odredbama ZPP-a vidi opširnije u: Sikirić, H., Europski parnični postupci – pravosudna suradnja u građanskim predmetima, u: Dika, M. (ur.), *Novela Zakona o parničnom postupku iz 2008.*, Narodne novine, Zagreb, 2008., str. 112. – 119.; Garašić, J., *Uvod u europsko građansko procesno pravo*, u: Garašić, J. (ur.), *Europsko građansko procesno pravo – izabrane teme*, Narodne novine, Zagreb, 2013., str. 20. – 22.
- 25 Europski postupak za sporove male vrijednosti uveden je Uredbom 861/2007 (za puni naziv Uredbe 861/2007 vidi *supra* u bilj. 9). Posebne odredbe o europskom postupku za sporove male vrijednosti sadržane su u čl. 507.o – 507.ž ZPP-a. O Uredbi 861/2007 i navedenim odredbama ZPP-a vidi opširnije u: Sikirić, H., op. cit. u bilj. 24, str. 120. – 126.; Garašić, J., op. cit. u bilj. 24., str. 22. – 23.; Hau, W., *Europski postupak za tražbine male vrijednosti*, u: Garašić, J. (ur.), op. cit. u bilj. 24., str. 213. – 226.
- 26 Također, ovršni europski platni nalog priznaje se i ovršuje u drugoj državi članici bez potrebe za potvrdom o ovršnosti i bez svake mogućnosti protivljenja njegovom priznanju (prema odredbi čl. 19. Uredbe 1896/2006 i odredbi t. 27. preambule Uredbe 1896/2006).

861/2007, presuda donesena u europskom sporu male vrijednosti stječe svojstvo ovršnosti danom njezina donošenja, a žalba ili koji drugi nacionalnim pravom predviđeni pravni lijek izjavljen protiv takve presude nema suspenzivni učinak.²⁷

S obzirom na to da je i ovršni europski platni nalog „platni nalog izdan od strane suda“, u smislu odredbe čl. 2. st. 1. t. 10. Direktive 2011/7/EU, koji omogućuje „vjerovniku da naplati svoju tražbinu prema dužniku putem prisilne ovrhe“, i ovršni europski platni nalog obuhvaćen je po mišljenju autora pojmom ovršnog naslova u smislu Direktive. Također, kako pojam ovršnog naslova iz odredbe čl. 2. st. 1. t. 10. Direktive uključuje i presude koje su privremeno ovršne, on također po mišljenju autora obuhvaća i presudu donesenu u europskom sporu male vrijednosti.

2.4. Europski ovršni naslov

Ovršni naslov u smislu citirane odredbe Direktive 2011/7/EU bit će svaka odluka suda ili drugog nadležnog tijela koja udovoljava uvjetima iz te odredbe neovisno o tome je li ili nije potvrđena kao europski ovršni naslov.²⁸ Prema odredbi

- 27 Slično kao i kod europskog platnog naloga, ukinut je postupak egzekvaturae, odnosno presuda donesena u državi članici u europskom postupku za sporove male vrijednosti priznaje se i ovršuje u drugoj državi članici bez potrebe za potvrdom o ovršnosti i bez svake mogućnosti protivljenja njezinom priznanju (prema odredbi čl. 20. st. 1. Uredbe 861/2007 i odredbi t. 30. preambule Uredbe 861/2007).
- 28 Mogućnost da se određeni ovršni naslov potvrdi kao europski ovršni naslov uvedena je Uredbom 805/2004 (za puni naziv Uredbe 805/2004 vidi *supra* u bilj. 9). Ovršni naslov koji je potvrđen kao europski ovršni naslov priznaje se i ovršuje u drugoj državi članici bez potrebe za potvrdom o ovršnosti i bez svake mogućnosti protivljenja njezinom priznanju (prema odredbama čl. 5., čl. 24. st. 2. i čl. 25. st. 2. Uredbe 805/2004 te odredbama t. 8. preambule Uredbe 805/2004). U hrvatskom pozitivnom pravu ne rabi se izraz „europski ovršni naslov“ već izraz „europski ovršni nalog“, pa su tako posebne odredbe o postupku za izdavanje potvrde o „europskom ovršnom nalogu“ sadržane su čl. 356. – 364. novog OZ-a. U domaćoj pravnoj literaturi upotrebljava se i izraz „europski ovršni nalog“ (vidi, primjerice: Kunštek, E., Pretpostavke za izdavanje potvrde o europskom ovršnom nalogu, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 28, br. 1, 2007.; Mihelčić, G., Europski ovršni nalog – nova vrsta ovršne isprave, u: Vidović, A., Uvod u pravo EU – neka izdvojena pitanja, RRiF Plus, Zagreb, 2013.) i izraz „europski ovršni naslov“ (vidi, primjerice: Garašić, J., op. cit. u bilj. 24, str. 19.; Sikirić, H., op. cit. u bilj. 24, str. 103.; Rijavec, V., Ubrzana ovršna naplata novčanih tražbina u svjetlu revizije Uredbe Brisel I, u: Garašić, J. (ur.), op. cit. u bilj. 24, str. 195.). Autor rada drži prikladnijim izraz „europski ovršni naslov“ s obzirom na to da je taj izraz većinom upotrijebljen i u inačicama Uredbe 805/2004 na drugim stranim jezicima – naime, izraz „europski ovršni naslov“ prihvaćen je u petnaest inačica Uredbe 805/2004 (bugarskoj: *европейско изпълнително основание*; češkoj: *evropský exekuční titul*; estonskoj: *Euroopa täitekorraldus*; finskoj: *Euroopalainen täytäntöönpanoperuste*; francuskoj: *titre exécutoire européen*; grčkoj: *ευρωπαϊκό εκτελεστό τίτλο*; nizozemskoj: *Europese executoriale titel*; njemačkoj: *Europäischer Vollstreckungstitel*; poljskoj: *Europejski Tytuł Egzekucyjny*; portugalskoj: *título executivo europeu*; rumunjskoj: *titlu executoriu european*; slovačkoj: *európsky exekučný titul*; španjolskoj: *título ejecutivo europeo*; švedskoj: *européisk exekutionstitel*; te talijanskoj inačici Uredbe 805/2004: *titolo esecutivo europeo*), u tri inačice govori se o „europskoj ovršnoj ispravi“ (danskoj: *europæisk*

čl. 3. st. 1. Uredbe 805/2004, ovršni naslovi koji se mogu potvrditi kao europski ovršni naslov su presude, sudske nagodbe i autentične isprave o neosporenim tražbinama.²⁹

2.5. Sudska nagodba

Sudska nagodba ne bi se mogla smatrati ovršnim naslovom u smislu citirane odredbe Direktive 2011/7/EU jer izraz „odluka, presuda ili platni nalog izdan od strane suda ili drugog nadležnog tijela“ sadržan u toj odredbi ne obuhvaća i sudsku nagodbu. Sudska nagodba ne smatra se „odlukom“ ili „presudom“ ni u kontekstu odredaba Uredbe 44/2001 i Uredbe 805/2004.³⁰

2.6. Autentične isprave

Ni autentične isprave³¹ nisu obuhvaćene pojmom ovršnog naslova u smislu Direktive 2011/7/EU jer se ni one, kao ni sudska nagodba, ne mogu smatrati „odlukom“, a takve se isprave uređuju zasebno od sudskih odluka i u kontekstu odredaba Uredbe 44/2001 i Uredbe 805/2004.³²

tvangsfuldbyrdsedokument; litvanskoj: *Europos vykdomąji raštą*; te mađarskoj inačici Uredbe 805/2004: *európai végrehajtható okirat*), dok je izraz „europski ovršni nalog“ osim u engleskoj inačici (*European enforcement order*) upotrijebljen još samo u tri inačice Uredbe 805/2004 (latvijskoj: *Eiropas izpildes rīkojumu*; malteškoj: *Ordni Ewropew ta' Infurzar*; te slovenskoj inačici Uredbe 805/2004: *evropski nalog za izvršbo*).

- 29 Presudom se u smislu odredaba Uredbe 805/2004 smatra bilo koja presuda suda ili tribunala države članice, neovisno o tome kako se presuda može zvati, uključujući tu i rješenje, nalog, odluku ili rješenje o ovrsi, kao i odluku o utvrđivanju troškova ili izdataka koju je izdao sudski službenik (prema odredbi čl. 4. st. 1. t. 1. Uredbe 805/2004). Autentične isprave su u smislu odredaba Uredbe 805/2004 isprave koje su formalno sastavljene ili registrirane kao autentične isprave, pri čemu se autentičnost odnosi i na potpis i na sadržaj isprave, a utvrđena je od strane javne vlasti ili drugog za to ovlaštenog tijela u državi članici iz koje potječe (prema odredbi čl. 4. st. 1. t. 2. Uredbe 805/2004).
- 30 Obje uredbe uređuju sudsku nagodbu odvojeno od sudskih odluka/presuda: potvrđivanje presude kao europskog ovršnog naslova uređeno je odredbama glave II. a potvrđivanje sudske nagodbe kao ovršnog naslova odredbama glave V. Uredbe 805/2004; priznanje i ovrha presuda uređena je odredbama glave III., a priznanje i ovrha sudskih nagodbi odredbama glave IV. Uredbe 44/2001 (za puni naziv Uredbe 44/2001 vidi *supra* u bilj. 9). Opširnije o tome da se sudska nagodba ne smatra sudskom odlukom u kontekstu Uredbe 44/2001, vidi u: Sikirić, H., Razlozi za odbijanje priznanja i ovrhe sudskih odluka po Uredbi Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o sudskoj nadležnosti i priznanju i ovrsi odluka u građanskim i trgovačkim predmetima, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 60, br. 1, 2010., str. 55.
- 31 Za definiciju pojma “autentične isprave” sadržanu u odredbi čl. 4. st. 1. t. 2. Uredbe 805/2004 vidi *supra* u bilj. 29. Izraz *authentic instruments* koji je sadržan i u Uredbi 805/2004 i u Uredbi 44/2001 prevodi se u domaćoj pravnoj literaturi i kao “potvrđene isprave” (primjerice: Kunštek, E., op. cit. u bilj. 28, str. 447.) te kao “javne isprave” (primjerice: Garašić, J., op. cit. u bilj. 24, str. 19.; Mihelčić, G., op. cit. u bilj. 28, str. 70.; Sikirić, H., op. cit. u bilj. 30, str. 50.).
- 32 Uredba 44/2001 uređuje priznanje i ovrhu autentičnih isprava u istoj glavi u kojoj se uređuje priznanje i ovrha sudskih nagodbi, a Uredba 805/2004 uređuje potvrđivanje autentične isprave kao europskog ovršnog naslova u istoj glavi u kojoj se uređuje potvrđivanje sudske nagodbe kao europskog ovršnog naslova (vidi i *supra* u bilj. 30).

3. PRIBAVLJANJE OVRŠNOG NASLOVA

Odredbom čl. 10. st. 1., naslovljenom „Postupci naplate nespornih tražbina“, Direktiva 2011/7/EU obvezuje države članice da „osiguraju da se ovršni naslov može uobičajeno pribaviti unutar 90 kalendarskih dana od vjerovnikovog podnošenja tužbe ili drugog prijedloga sudu ili drugom nadležnom tijelu, uključujući putem hitnog postupka i neovisno o iznosu duga, sve pod uvjetom da dug ili postupovni aspekti nisu sporni.“ Za ispravno tumačenje ove odredbe, pored pojma ovršnog naslova potrebno je razjasniti i značenje pojma „nesporne tražbine“.

3.1. Pojam „nesporne tražbine“

Direktiva 2011/7/EU ne sadrži definiciju pojma „nesporne tražbine“ (*unchallenged claims; unbestrittene Forderungen; créances non contestées*). Iz odredbe o pribavljanju ovršnog naslova u roku od devedeset kalendarskih dana razvidno je da se nespornim tražbinama smatraju one tražbine koje kumulativno ispunjavaju dva uvjeta: da nije sporna ni osnova ni visina tražbine, te da u parničnom postupku vođenom radi isplate tražbine nisu osporeni postupovni aspekti, poput nadležnosti ili stranačke sposobnosti.

Kako Direktiva 2011/7/EU, u odredbi točke 4. preambule, izrijeком navodi da su njezine odredbe o postupcima naplate nespornih tražbina komplementarne odredbama sadržanim u postojećoj pravnoj stečevini Europske unije u području građanskog procesnog prava, autor drži da je pojam „nesporne tražbine“ iz Direktive 2011/7/EU potrebno razumjeti sa značenjem koje je pojmu nespornih tražbina dano u drugim izvorima. Tako Uredba 805/2004 sadrži definiciju pojma „nesporne tražbine“ (*uncontested claims; unbestrittene Forderungen; créances incontestées*) koju je moguće primijeniti i u kontekstu odredaba Direktive 2011/7/EU.

Tražbinom se u smislu odredbe čl. 4. st. 1. t. 2. Uredbe 805/2004 smatra tražbina na plaćanje određene novčane svote koja je dospjela ili glede koje je dospjeće navedeno u presudi, sudskoj nagodbi ili autentičnoj ispravi. Ovu definiciju tražbine kao novčane tražbine valja prihvatiti i u kontekstu odredaba Direktive 2011/7/EU čija je svrha suzbijanje zakašnjenja s ispunjenjem novčanih obveza.

Nespornom tražbinom³³ se prema odredbi čl. 3. st. 1. t. a) Uredbe 805/2004 smatra tražbina s kojom se dužnik izričito suglasio priznanjem ili koja je utvrđena

33 Pojam *uncontested claims* iz Uredbe 805/2004 prevodi se u domaćoj pravnoj literaturi i kao “neprijeporne tražbine” (Kunštek, E., op. cit. u bilj. 28, str. 447.). Izraz “nesporne tražbine” koji se rabi u ovome radu ne bi trebalo razumjeti na način da je riječ o tražbinama u vezi s kojima nije bilo spora između vjerovnika i dužnika, već bi ga trebalo shvatiti u širem smislu na način da taj izraz obuhvaća i tražbine oko kojih je postojao spor između vjerovnika i dužnika, ali koje u tome sporu nisu osporene. Stoga bi možda prikladniji prijevod pojma *uncontested claims* bio “neosporene tražbine”, no autor u ovom radu ipak rabi u domaćoj pravnoj literaturi šire prihvaćeni prijevod toga pojma kao “nesporne tražbine” (vidi, primjerice: Garašić, J., op. cit. u bilj. 24, str. 19.; Mihelčić, G., op. cit. u bilj. 28, str. 69.; Sikirić, H., op. cit. u bilj. 24, str. 103.).

u nagodbi koju je odobrio suda ili sklopljenoj tijekom sudskog postupka. Prema odredbi čl. 3. st. 1. t. b) Uredbe 805/2004, nesporna tražbina je i tražbina kojoj dužnik nije prigovorio tijekom sudskog postupka u skladu s postupovnim pretpostavkama prema nacionalnom pravu države članice u kojoj se postupak vodio. Također, prema odredbi čl. 3. st. 1. t. c) Uredbe 805/2004, nesporna tražbina je i tražbina kojoj je dužnik prvotno prigovorio tijekom sudskog postupka, ali je kasnije izostao s ročišta ili na ročištu nije bio zastupan, pod pretpostavkom da se takvo postupanje može prema nacionalnom pravu države članice u kojoj se postupak vodio smatrati prešutnim priznanjem tužbenog zahtjeva ili činjenica koje je iznio vjerovnik. Konačno, nesporna tražbina je prema odredbi čl. 3. st. 1. t. d) Uredbe 805/2004 i tražbina s kojom se dužnik izrijekom suglasio u autentičnoj ispravi.

3.2. Rok od devedeset kalendarskih dana za pribavljanje ovršnog naslova

Obveza država članica da osiguraju u nacionalnom pravu da vjerovnik može pribaviti ovršni naslov uobičajeno u roku od devedeset dana od dana podnošenja tužbe radi isplate nesporne tražbine odnosi se samo na one postupke koje vjerovnik pokreće radi isplate nesporne tražbine koja proizlazi iz trgovačkog ugovora. Naime, prema odredbi čl. 1. st. 2. Direktive 2011/7/EU, Direktiva 2011/7/EU primjenjuje se samo na plaćanja koja se trebaju izvršiti na ime naknade u trgovačkim ugovorima,³⁴ pa se stoga odredbama Direktive 2011/7/EU o postupcima naplate nespornih tražbina uređuju samo postupci naplate nespornih tražbina iz trgovačkih ugovora.

To što su države članice obvezne osigurati da vjerovnik može pribaviti ovršni naslov u roku od devedeset dana ne znači da su države članice obvezne u nacionalnom pravu predvidjeti neki novi, posebni postupak radi prisilne naplate nespornih tražbina koje proizlaze iz trgovačkih ugovora. Odredbom čl. 10. st. 1., Direktiva 2011/7/EU izrijekom ističe da su ovu svoju obvezu države članice dužne ispuniti u skladu sa svojim „nacionalnim zakonima, uredbama i provedbenim propisima“. Prema tome, države članice dužne su osigurati da vjerovnik može pribaviti ovršni naslov uobičajeno u roku od devedeset dana od podnošenja svoje tužbe ili drugog prijedloga sudu ili drugom nadležnom tijelu - u okviru postojećih postupaka predviđenih nacionalnim pravom.³⁵

34 Direktiva 2011/7/EU ne rabi izraz “trgovački ugovori”, već izraz “trgovačke transakcije” (*commercial transactions*), ali taj izraz koristi sa značenjem dvostranoobveznih naplatnih ugovora koji dovode do isporuke robe ili pružanja usluga za naknadu, neovisno o pojedinim tipovima takvih ugovora, pa se stoga i u ovome radu radije upotrebljava izraz “trgovački ugovori”. Pojam “trgovački ugovor” u smislu određaba Direktive 2011/7/EU širi je po svom sadržaju od pojma trgovačkog ugovora u hrvatskom pravu jer obuhvaća ne samo ugovore među trgovcima, već i ugovore koje s trgovcima ili između sebe sklapaju osobe slobodnih zanimanja te ugovore koje s ovima ili s trgovcima sklapaju osobe javnog prava kao dužnici novčanih obveza (vidi opširnije u: Tot, I., Pojam *commercial transactions* iz Direktive 2011/7/EU, *Pravo u gospodarstvu*, vol. 51, br. 6/2012, str. 1422. – 1442.).

35 Slično odgovarajuću odredbu ranije Direktive 2000/35/EZ tumače Schulte-Braucks i Ongena koji navode da su države članice slobodne urediti postupke koji jamče poštovanje navedenog

S obzirom na značenje pojma „ovršni naslov“ u okviru Direktive 2011/7/EU,³⁶ od država članica zahtijeva se ne samo da sud, odnosno drugo nadležno tijelo, odluku u postupku donese uobičajeno u roku od devedeset kalendarskih dana od dana podnošenja tužbe ili drugog prijedloga, već i da takva odluka u tome roku stekne svojstvo ovršnosti. Stoga se pri ocjeni usklađenosti nacionalnog prava država članica s Direktivom u obzir mora uzeti ne samo vrijeme koje je sudu, odnosno drugom nadležnom tijelu, potrebno za donošenje odluke u postupku, već i paricijski rok određen nacionalnim propisom.

Imajući u vidu definiciju pojma „nesporne tražbine“,³⁷ nacionalni sud bi morao donijeti presudu u roku od devedeset dana od dana podnošenja tužbe u onim parničnim postupcima u kojima je tuženik, primjerice, priznao tužbeni zahtjev u odgovoru na tužbu ili do zaključenja glavne rasprave, ili u odgovoru na tužbu osporio tužbeni zahtjev, ali priznao odlučne činjenice, ili u kojima tuženik nije odgovorio na tužbu u za to određenom roku ili nije došao na pripremno ročište ili na pripremnom ročištu nije osporio tužbeni zahtjev.

Države članice nisu obvezne u nacionalnom pravu predvidjeti posebnu odredbu koja bi doslovno određivala da sud ima odlučiti o vjerovnikovoj tužbi unutar roka od devedeset kalendarskih dana od dana podnošenja tužbe. Obvezu država članica da osiguraju da se ovršni naslov može uobičajeno pribaviti u navedenom roku treba shvatiti u smislu da su države članice, ako je to potrebno imajući u vidu trajanje pojedinih postupovnih stadija prema odredbama nacionalnog propisa, dužne unijeti u nacionalni propis odgovarajuće izmjene i dopune kojima će osigurati da ukupno trajanje postupka naplate nesporne tražbine od dana podnošenja tužbe do dana kada odluka stječe svojstvo ovršnosti uobičajeno nije duže od devedeset kalendarskih dana. Prema tome, na državama članicama je izbor metoda kojima će se postići navedeni cilj, a neke od mogućih su i, primjerice, skraćivanje zakonskog paricijskog roka ili roka u kojemu je tuženik dužan dostaviti odgovor na tužbu.

Iz izraza „uobičajeno pribaviti unutar 90 kalendarskih dana“ upotrijebljenog u citiranoj odredbi Direktive 2011/7/EU proizlazi da je rok od devedeset kalendarskih dana instruktivni rok. Stoga su državama članicama dopuštena i manja odstupanja od navedenoga roka.³⁸

roka (Schulte-Braucks, R. i Ongena, S., op. cit. u bilj. 2, str. 539.), a u istome smislu ističu i: Gsell, B., op. cit. u bilj. 2, str. 1875. – 1876.; Zaccaria, A., op. cit. u bilj. 2, str. 395.

36 Vidi *supra* u drugom poglavlju rada.

37 Vidi *supra* u odjeljku 3.1. rada.

38 Istovjetno u kontekstu odredbe čl. 5. st. 1. ranije Direktive 2000/35/EZ ističe i: Zaccaria, A., op. cit. u bilj. 2, str. 395. Izvorno je prijedlog Direktive 2011/7/EU predviđao brisanje izraza „uobičajeno“ iz teksta odredbe o roku od devedeset kalendarskih dana za pribavljanje ovršnog naslova, ali do brisanja navedenog izraza u konačnom tekstu ipak nije došlo - Prijedlog Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o suzbijanju zakašnjenja s plaćanjem u trgovačkim ugovorima (preinaka) – Provedba Zakona o malom poduzetništvu (*Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on combating late payment in commercial transactions (recast) – Implementing the Small Business Act*), COM(2009) 126/4, dostupno na: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/documents/late-payments/index_en.htm>, 21. srpnja 2011.), str. 17. i 25.

U tijek roka od devedeset kalendarskih dana prema odredbi čl. 10. st. 3. Direktive 2011/7/EU ne uračunava se vrijeme koje je potrebno za dostavu podnesaka niti vrijeme odugovlačenja s postupkom koje je prouzrokovao vjerovnik, kao što je to primjerice vrijeme koje je vjerovniku potrebno za ispravak vlastitih prijedloga.³⁹

Odredbom čl. 10. st. 4., Direktiva 2011/7/EU izrijekom propisuje i da su njezine odredbe o postupcima naplate nespornih tražbina bez utjecaja na odredbe Uredbe 1896/2006. Stoga su se u pogledu parničnih postupaka koji se vode temeljem Uredbe 1896/2006 države članice obvezne pridržavati rokova propisanih tom uredbom, a ne roka od devedeset kalendarskih dana predviđenog Direktivom 2011/7/EU. Naime, prema odredbi čl. 12. st. 1. Uredbe 1896/2006, ako su ispunjene za to propisane pretpostavke, sud je dužan izdati europski platni nalog što je prije moguće i uobičajeno u roku od trideset dana od dana podnošenja zahtjeva za izdavanjem europskog platnog naloga, a ako tuženik nije istaknuo prigovor protiv europskog platnog naloga u roku od trideset dana od dana dostave europskog platnog naloga tuženiku, sud je obavezan bez odgode proglasiti europski platni nalog ovršnim (prema odredbama čl. 12. st. 3. t. b), čl. 12. st. 4. t. b), čl. 16. st. 2. i čl. 18. st. 1. Uredbe 1896/2006). Prema tome, ne računajući vrijeme potrebno za dostavu i ispravak podnesaka,⁴⁰ od dana podnošenja zahtjeva za izdavanjem europskog platnog naloga do dana kada europski platni nalog stječe svojstvo ovršnosti ne bi smjelo proteći više od šezdeset dana, a što je znatno kraći rok u odnosu na onaj predviđen Direktivom 2011/7/EU.

4. TIJEK POSTUPKA NAKON PRIBAVLJANJA OVRŠNOG NASLOVA

Odredbom točke 32. preambule Direktive 2011/7/EU istaknuto je kako je Direktivom 2011/7/EU samo definiran pojam „ovršni naslov“, ali da se njome „ne uređuju različiti postupci za prisilnu ovrhu takvog naslova niti uvjeti pod kojima prisilna ovrha takvog naslova može biti prekinuta ili odgođena“. Ovakvo rješenje nije neuobičajeno jer je i drugim izvorima europskog građanskog procesnog prava određeno da ovršni postupak ostaje u domeni nacionalnog prava država članica.⁴¹

Odgovarajuću odredbu o tome sadržavala je i ranija Direktiva 2000/35/EZ, u točki 15. preambule, a o tome da se Direktivom 2000/35/EZ ne utječe na nacionalna

39 U bitnome isto propisuje i odredba čl. 5. st. 3. Direktive 2000/35/EZ.

40 Slično kao i prema Direktivi 2011/7/EU, u tijek roka propisanog za izdavanje europskog platnog naloga ne uračunava se vrijeme koje je vjerovniku potrebno za ispravak podnesenog prijedloga (prema odredbi čl. 12. st. 1. Uredbe 1896/2006), a pri utvrđivanju je li prigovor protiv europskog platnog naloga istaknut u propisanom roku potrebno je uzeti u obzir i vrijeme koje je potrebno za dostavu prigovora (prema odredbi čl. 18. st. 1. Uredbe 1896/2006).

41 Da će se ovršni postupak provoditi prema pravu države članice u kojoj se vodi ovršni postupak predviđaju odredbe: čl. 40. st. 1. Uredbe 44/2001, čl. 20. st. 1. Uredbe 805/2004, čl. 21. st. 1. Uredbe 1896/2006, te čl. 21. st. 1. Uredbe 861/2007.

pravila ovršnog postupka imao se prilike izjasniti i Europski sud u predmetu C-265/07, *Caffaro Srl protiv Azienda Unità Sanitaria Locale RM/C*.⁴²

U tome predmetu je Građanski sud u Rimu (*Tribunale civile di Roma*) zatražio od Europskog suda da donese prethodnu odluku o tumačenju odredaba Direktive 2000/35/EZ u vezi s ovršnim postupkom koji je talijansko trgovačko društvo Caffaro Srl kao vjerovnik vodio protiv talijanske osobe javnog prava, Azienda Unità Sanitaria Locale RM/C, kao dužnika. Caffaro Srl podnio je ovršni naslov radi prisilne pljenidbe tražbine ovršenikovom dužniku, banci Banca di Roma, no to je učinio prije proteka roka od 120 dana od dana dostave ovršnog naslova ovršeniku Azienda Unità Sanitaria Locale RM/C, a u kojemu je prema talijanskom zakonu osoba javnog prava dužna ispuniti novčanu obvezu na koju se ovršni naslov odnosi, te prije proteka kojega roka vjerovnik prema talijanskom zakonu nije ovlašten nastaviti ovršni postupak protiv osobe javnog prava.⁴³ Građanski sud u Rimu utvrdio je da je ovršni naslov ovršenikovom dužniku podnesen prije isteka zakonskog roka od 120 dana, zbog čega ovršenikov dužnik ne bi smio prije isteka toga roka prenijeti tražbinu radi isplate vjerovniku, no vjerovnik je u postupku zahtijevao da sud ne primijeni predmetnu odredbu talijanskog zakona pozivajući se na to da ona nije u skladu s odredbama Direktive 2000/35/EZ.⁴⁴ Stoga je Građanski sud u Rimu zastao s postupkom te uputio zahtjev Europskom sudu da Europski sud u okviru prethodnog postupka o interpretaciji Direktive 2000/35/EZ odgovori na pitanje je li Direktivi 2000/35/EZ protivna takva odredba talijanskog zakona kojom se određuje da vjerovnik koji posjeduje valjani ovršni naslov radi isplate nesporne tražbine iz ugovora s osobom javnog prava ne može nastaviti s ovršnim postupkom protiv osobe javnog prava prije isteka roka od 120 dana od dana dostave ovršnog naslova ovršeniku.⁴⁵ Europski sud je istaknuo da Direktiva 2000/35/EZ samo harmonizira rokove unutar kojih ovršni naslov mora biti moguće pribaviti, ali ne uređuje postupke prisilne ovrhe takvog ovršnog naslova koji su i dalje predmetom nacionalnog prava država članica.⁴⁶ Kako odredba talijanskog zakona ne utječe ni na koji način na vrijeme u kojemu vjerovnik može pribaviti ovršni naslov, već je naprotiv preduvjet njezine primjene da vjerovnik već posjeduje ovršni naslov, Europski sud je ocijenio da predmetna odredba talijanskog zakona nije u protivnosti sa zahtjevima postavljenim odredbama Direktive 2000/35/EZ.⁴⁷

Zanimljivo je da Europski sud u predmetu *Caffaro* nije prihvatio mišljenje koje je o predmetu dala nezavisna odvjetnica Verica Trstenjak.⁴⁸ Nezavisna odvjetnica

42 Presuda Europskog suda od 11. rujna 2008., u predmetu C-265/07, *Caffaro Srl protiv Azienda Unità Sanitaria Locale RM/C* (OJ C 285, 8.11.2008., dostupno na: <<http://curia.europa.eu>>, 28. rujna 2013.; dalje u tekstu: *Caffaro*).

43 *Caffaro*, §§ 7 – 9.

44 *Caffaro*, §§ 11 i 12.

45 *Caffaro*, §§ 7 i 13.

46 *Caffaro*, § 18.

47 *Caffaro*, §§ 19 i 24.

48 Mišljenje nezavisne odvjetnice Verice Trstenjak dano 24. travnja 2008. u predmetu *Caffaro* (ECR I/2008, str. 7085. i d., dostupno na: <<http://eur-lex.europa.eu>>, 6. listopada 2013.; dalje u tekstu: mišljenje n.o. Trstenjak).

Trstenjak istaknula je u svome mišljenju da su države članice, unatoč tome što bi doslovna interpretacija odredaba Direktive 2000/35/EZ dovela do zaključka da tijek ovršnog postupka nakon pribavljanja ovršnog naslova nije u nadležnosti Zajednice, dužne svoju nadležnost ostvarivati na način koji neće biti protivan ciljevima Direktive 2000/35/EZ.⁴⁹ Prema njezinom mišljenju, odredba Direktive 2000/35/EZ o roku od devedeset dana za pribavljanje ovršnog naslova gubi smisao ako vjerovnik nakon što je pribavio ovršni naslov ne može temeljem njega prisilno naplatiti svoju tražbinu odmah već mora čekati da protekne neko drugo vremensko razdoblje, kao što je to rok od 120 dana prema spornoj odredbi talijanskog zakona.⁵⁰ Stoga je predlagala da Europski sud u predmetu *Caffaro* odredbe Direktive 2000/35/EZ interpretira teleološki, a ne usko gramatički, te imajući u vidu da je cilj Direktive 2000/35/EZ spriječiti zakašnjela plaćanja u trgovačkim ugovorima donese odluku prema kojoj sporna odredba talijanskog zakona nije u skladu sa zahtjevima Direktive 2000/35/EZ.⁵¹

Nezavisna odvjetnica Trstenjak nije usamljena u svome stavu – i u pravnoj literaturi pojedini autori pristup Europskog suda u predmetu *Caffaro* označavaju suzdržanim. Ističe se tako da iz toga što Direktiva 2000/35/EZ određuje da se njome ne uređuju različiti postupci za prisilnu ovrhu takvog naslova ne proizlazi izričito i da su takvi postupci u cijelosti u isključivoj nadležnosti država članica, te da je Europski sud stoga mogao vrlo lako donijeti i drukčiju odluku u predmetu.⁵²

Kako Direktiva 2011/7/EU sadrži odredbe koje su u bitnome istovjetne onima sadržanim u Direktivi 2000/35/EZ, a koje su bile predmetom interpretacije u slučaju *Caffaro*, tumačenje Europskog suda prema kojemu Direktiva 2000/35/EZ ne utječe na nacionalna pravila o tijeku postupaka prisilne ovrhe ovršnog naslova, vrijedi i u kontekstu odredaba Direktive 2011/7/EU. Stoga je uređenje pravila ovršnog postupka i prema Direktivi 2011/7/EU u isključivoj nadležnosti država članica.

5. PRAVO VJEROVNIKA NA RAZUMNU NAKNADU TROŠKOVA PARNIČNOG I OVRŠNOG POSTUPKA

Odredbom čl. 6. st. 1., Direktiva 2011/7/EU obvezuje države članice da u slučaju zakašnjenja s plaćanjem predvide u nacionalnom pravu pravo vjerovnika na posebnu naknadu u fiksnom iznosu od najmanje 40 eura, a koja je namijenjena za pokriće onih vjerovnikovih vlastitih troškova koji se odnose na administrativne i interne izdatke povezane s naplatom tražbine.⁵³ Posebna naknada u iznosu od

49 Mišljenje n.o. Trstenjak, § 43.

50 Mišljenje n.o. Trstenjak, § 38.

51 Mišljenje n.o. Trstenjak, §§ 34, 35 i 45.

52 Weatherill, S., Interpretation of the Directives: The Role of the Court, u: Hartkamp, A. S., Hesselink, M. W., Hondius, E. H., Mak, C. i Perron, C. E. du (ur.), Towards a European Civil Code, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, 2011., str. 191.

53 Kao što su to troškovi izrade opomena slanih dužniku, poštanski troškovi slanja opomene dužniku, troškovi uredskog materijala, troškovi telefonskih razgovora kojima se dužnika

40 eura nije namijenjena pokriću drugih izdataka koji su nastali vjerovniku u vezi s naplatom vjerovnikove tražbine prema dužniku, kao što su izdatci nastali angažiranjem odvjetnika ili društva specijaliziranog za naplatu potraživanja.⁵⁴

Pored prava na paušalnu naknadu u iznosu od 40 eura, države članice obvezne su osigurati u nacionalnom pravu i pravo vjerovnika na razumnu naknadu drugih troškova pod uvjetom da su oni „prouzročeni dužnikovim zakašnjenjem s plaćanjem“ (prema odredbi čl. 6. st. 3. Direktive 2011/7/EU).⁵⁵ Stoga se opravdano postavlja pitanje zahtijeva li Direktiva 2011/7/EU da države članice u nacionalnom procesnom pravu predvide pravo vjerovnika na razumnu naknadu troškova parničnog i ovršnog postupka vođenih radi isplate tražbine s plaćanjem koje je dužnik bio u zakašnjenju.

Odredbom čl. 3. st. 1. t. e) ranije Direktive 2000/35/EZ također je bilo naloženo državama članicama priznati pravo vjerovnika na razumnu naknadu troškova prouzrokovanih zakašnjenjem, a ta je odredba bila i predmetom tumačenja Europskog suda u predmetu C-235/03, *QDQ Media SA protiv Alejandra Omedas Leche*.⁵⁶

U tome je predmetu Prvostupanjski sud br. 35 u Barceloni (*Juzgado de Primera Instancia No 35 de Barcelona*) zatražio od Europskog suda da donese prethodnu odluku o interpretaciji odredaba Direktive 2000/35/EZ u vezi s parničnim postupkom koji je španjolsko trgovačko društvo QDQ Media SA kao vjerovnik pokrenulo protiv Alejandra Omedas Lechae, dužnika koji nije isplatio naknadu za usluge oglašavanja pružene mu za potrebe njegove profesionalne djelatnosti.⁵⁷ Vjerovnik je od španjolskog suda zahtijevao izdavanje platnog naloga kojim bi se dužniku naložila isplata dužne naknade te isplata troškova sastavljanja zahtjeva za izdavanjem platnog naloga za čije je sastavljanje vjerovnik angažirao odvjetnika.⁵⁸ Prema španjolskom Zakonu o parničnom postupku, za podnošenje zahtjeva za izdavanje platnog naloga nije nužno zastupanje po odvjetniku, a kada zastupanje po odvjetniku nije nužno, odvjetnički troškovi koje je podmirila jedna strana ne uračunavaju se u troškove koje bi protivna strana morala naknaditi u slučaju da ne uspije u sporu.⁵⁹ Stoga je španjolski sud zastao s postupkom te Europskom sudu na prethodnu odluku uputio pitanje je li izdatke koji proizlaze iz odvjetničkog angažmana u postupku pokrenutom radi isplate tražbine moguće smatrati troškovima prouzrokovanim zakašnjenjem dužnika s plaćanjem u smislu odredaba

pozivalo na plaćanje dužne novčane obveze i sl. (Tot, I., Pojam i pravne posljedice..., op. cit. u bilj. 4, str. 792.).

54 Ibid., str. 792. – 793.

55 Opširnije o ovoj obvezi država članica vidi u: ibid., str. 793. – 796.

56 Presuda Europskog suda od 10. ožujka 2005., u predmetu C-235/03, *QDQ Media SA protiv Alejandra Omedas Lechae* (OJ C 115, 14.5.2005., dostupno na: <<http://curia.europa.eu>>, 28. rujna 2013., dalje u tekstu: *QDQ Media*).

57 *QDQ Media*, § 2.

58 *QDQ Media*, § 9.

59 *QDQ Media*, §§ 5 i 8.

Direktive 2000/35/EZ.⁶⁰ Europski sud je utvrdio da, ako prema nacionalnom pravu nije moguće obvezati tuženika na naknadu troškova nastalih tužitelju zbog zastupanja tužitelja po odvjetniku u postupku koji je tužitelj pokrenuo radi isplate tražbine koju ima prema tuženiku, a to u španjolskom pravu u konkretnom slučaju nije moguće, tada ni Direktiva 2000/35/EZ sama po sebi ne može biti temelj za obvezivanje tuženika na naknadu takvih troškova.⁶¹ Takvo stajalište u skladu je s ranije prihvaćenim stajalištima Europskog suda prema kojima direktive nemaju horizontalni izravni učinak jer njihovi adresati nisu pojedinci već države članice.⁶²

Utvrdivši u predmetu *QDQ Media* da se vjerovnik ne može izravno u horizontalnom odnosu pozvati na Direktivu 2000/35/EZ kao temelj za ostvarivanje prava na isplatu troškova zastupanja po odvjetniku, Europski sud nije odgovorio na pitanje zahtijeva li Direktiva 2000/35/EZ od država članica da u nacionalnom pravu osiguraju pravo vjerovnika na naknadu troškova zastupanja po odvjetniku u postupku koji je vjerovnik vodio radi isplate tražbine s plaćanjem koje se dužnik nalazi u zakašnjenju. Mišljenje je autora da među troškove koji vjerovniku mogu nastati uslijed dužnikova zakašnjenja s plaćanjem svakako ulaze i troškovi parničnog i ovršnog postupka koje bi vjerovnik morao pokrenuti radi naplate svoje tražbine prema dužniku, što uključuje i troškove sudskih pristojbi te troškove zastupanja po odvjetniku. Kako su države članice i prema Direktivi 2011/7/EU obvezne u nacionalnom pravu osigurati pravo vjerovnika na razumnu naknadu troškova nastalih vjerovniku uslijed dužnikova zakašnjenja s plaćanjem, zaključuje se da je obveza država članica u nacionalnom pravu predvidjeti i pravo vjerovnika na razumnu naknadu troškova parničnog i ovršnog postupka koje je vjerovnik morao pokrenuti radi isplate tražbine s plaćanjem koje se dužnik našao u zakašnjenju. Prema tome, ako prema nacionalnom pravu države članice vjerovnik ne bi imao pravo barem na razumnu naknadu troškova postupka vođenog radi isplate tražbine iz trgovačkog ugovora s plaćanjem koje se dužnik našao u zakašnjenju, tada država članica nije ispunila zahtjev Direktive 2011/7/EU koja obvezuje države članice da u nacionalnom pravu osiguraju pravo vjerovnika na razumnu naknadu troškova prouzrokovanih mu uslijed dužnikova zakašnjenja s plaćanjem.

Potrebno je dodati i da, u konkretnom slučaju o kojemu je bilo riječ u predmetu *QDQ Media*, vjerovnik ne bi uspio sa zahtjevom za naknadom troškova sastavljanja zahtjeva za izdavanjem platnog naloga sve i kad bi odredbe Direktive 2000/35/EZ imale horizontalni izravni učinak. Naime, kako prema španjolskom

60 *QDQ Media*, § 10.

61 *QDQ Media*, §§ 14 – 17.

62 Horizontalni izravni učinak je takav učinak sekundarnog prava Europske unije koji omogućuje pojedincima da subjektivna prava ostvaruju u horizontalnom odnosu, odnosno protiv drugih pojedinaca, izravnim pozivanjem na odredbe sekundarnog prava Europske unije. Takav učinak u pravu Europske unije imaju uredbe, no ne i direktive. Opširnije o horizontalnom izravnom učinku vidi u: Čapeta, T. i Rodin, S., *Osnove prava Europske unije*, Narodne novine, Zagreb, 2010., str. 54. – 56.; Rodin, S. i Čapeta, T. (ur.), *Učinci direktiva Europske unije u nacionalnom pravu*, Pravosudna akademija, Zagreb, 2008., str. 14., 29 – 30., 32 – 34.

propisu zastupanje po odvjetniku nije nužno za podnošenje zahtjeva za izdavanjem platnog naloga, izdatci koji su vjerovnikovu nastali zbog angažmana odvjetnika za sastavljanje toga zahtjeva ne bi se mogli smatrati troškovima koji su vjerovniku prouzročeni dužnikovim zakašnjenjem jer ih je vjerovnik mogao lako izbjeći.⁶³ Stoga se u konkretnom slučaju ne bi mogla primijeniti odredba Direktive 2000/35/EZ o pravu vjerovniku na razumnu naknadu troškova prouzrokovanih vjerovniku dužnikovim zakašnjenjem.

6. ZAKLJUČAK

S obzirom na to da razlozi zakašnjenja s ispunjenjem novčanih obveza iz trgovačkih ugovora najčešće leže, s jedne strane, u nemogućnosti pravodobnog plaćanja uslijed financijskih poteškoća, a s druge i u namjernom neplaćanju unatoč financijskim mogućnostima,⁶⁴ tražbine s kojima se dužnici nalaze u zakašnjenju s plaćanjem prema vjerovnicima najčešće nisu sporne među ugovornim stranama iz trgovačkog ugovora, pa je stoga logičan pristup europskog zakonodavca koji Direktivom 2011/7/EU kao direktivom minimalne harmonizacije nastoji ujednačiti nacionalna prava država članica Europske unije upravo u pogledu postupaka prisilne naplate nespornih tražbina. Kako se pri uređenju postupaka naplate nespornih tražbina Direktiva 2011/7/EU ograničava samo na obvezivanje država članica da u nacionalnom pravu predvide da vjerovnik novčane obveze iz trgovačkog ugovora može pribaviti ovršni naslov uobičajeno u roku od devedeset kalendarskih dana, ali ne uređuje i tijek ovršnog postupka nakon što je vjerovnik pribavio ovršni naslov, upitno je koliko odredbe Direktive 2011/7/EU uistinu mogu pridonijeti suzbijanju zakašnjenja s plaćanjem u trgovačkim ugovorima i efikasnoj zaštiti vjerovnika novčanih obveza od negativnih učinaka zakašnjenja s plaćanjem. Vrijeme koje je potrebno za uspješno ostvarenje tražbine u ovršnom postupku uvelike se razlikuje među državama članicama,⁶⁵ pa bi stoga fokus europskog zakonodavca, koji nastoji eliminirati negativne posljedice koje kultura nepravovremenog plaćanja ostavlja na pravilno funkcioniranje zajedničkog unutarnjeg tržišta, trebao biti na harmonizaciji pravila ovršnog postupka jer vjerovniku novčane obveze koji je pribavio ovršni naslov u relativno kratkom roku ne znači previše činjenica da je pribavio ovršni naslov ako mu je radi potpune naplate tražbine temeljem pribavljenog ovršnog naslova potreban još daljnji, često nepredvidljivo dugo vremensko razdoblje.

63 Tako zaključuje i: Grondona, M., Case: ECJ – QDQ Media, *European Review of Contract Law*, vol. 3, br. 2, 2007., str. 193.

64 Opširnije vidi u: Tot, I., *Pravna osnova i ciljevi Direktive 2011/7/EU...*, op. cit. u bilj. 1, str. 225. – 228.

65 Vrijeme koje je u prosjeku potrebno za određivanje i provedbu ovrhe kreće se od 20 dana u Estoniji i Nizozemskoj, 21 dana u Švedskoj i 28 dana u Danskoj do 160 dana u Poljskoj, 270 dana u Italiji i 360 dana u Sloveniji (prema: Albert, J. (ur.), *Study on the effectiveness of EC legislation on combating late payment*, 2006., dostupno na: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/files/late_payments/doc/finalreport_en.pdf>, 21. listopada 2013.).

Europski sud u predmetima koji su se ticali tumačenja odredaba ranije Direktive 2000/35/EZ nije bio sklon preuzeti aktivniju ulogu i odredbe Direktive 2000/35/EZ interpretirati teleološki na način kojim bi bila postignuta i harmonizacija određenih pravila ovršnog postupka, iako je i prema stajalištima pravne literature i prema mišljenju nezavisnog odvjetnika danog u jednom od predmeta bilo prostora za takvo ekstenzivnije tumačenje odredaba Direktive 2000/35/EZ. Ostaje za vidjeti hoće li u povodu budućih zahtjeva za tumačenjem odredbi Direktive 2011/7/EU Europski sud ipak promijeniti do sada usvojeni pristup.

U međuvremenu, barem u prekograničnim sporovima, zaštiti vjerovnika novčanih obveza iz trgovačkih ugovora koji ne posjeduju ovršni naslov, zasigurno će više pridonijeti odredbe Uredbe 1896/2006 negoli odredbe Direktive 2011/7/EU. Naime, u postupku radi izdavanja europskog platnog naloga od dana podnošenja zahtjeva za izdavanjem europskog platnog naloga do dana kada europski platni nalog stječe svojstvo ovršnosti ne bi smjelo proteći više od šezdeset dana, pa vjerovnik koji se opredijeli za takav postupak načelno može pribaviti ovršni naslov u kraćem roku nego što bi to bio slučaj s nekim drugim postupkom predviđenim nacionalnim pravom koje je usklađeno s odredbama Direktive 2011/7/EU. K tome, ne prigovori li dužnik europskom platnom nalogu u za to određenom roku, sud proglašava europski platni nalog ovršnim bez odgode, a ovršni europski platni nalog priznaje se i ovršuje u drugoj državi članici bez potrebe za potvrdom o ovršnosti i bez svake mogućnosti protivljenja njegovom priznanju.

O drugim izvorima europskog građanskog procesnog prava ovisit će i ispravno tumačenje odredaba Direktive 2011/7/EU kojima se uređuju postupci naplate nespornih tražbina. Pokazano je tako u ovome radu da je za razumijevanje odredaba Direktive 2011/7/EU osobito značajna i Uredba 805/2004 čija se definicija pojma „nesporne tražbine“ prema mišljenju autora ima primijeniti i u kontekstu odredaba Direktive 2011/7/EU.

Summary

RECOVERY PROCEDURES FOR UNCHALLENGED CLAIMS ACCORDING TO DIRECTIVE 2011/7/EU ON COMBATING LATE PAYMENT IN COMMERCIAL TRANSACTIONS

The provisions of the Directive 2011/7/EU on combating late payment in commercial contracts governing the recovery procedures for unchallenged claims are analyzed in this paper in comparison with the solutions contained in the relevant sources of European civil procedure law. Since they are necessary for the understanding of the provisions of Directive 2011/7/EU, the interpretations of the earlier Directive 2000/35/EC given by the European Court of Justice are critically described in the paper. In addition to determining the meaning of the provisions of Directive 2011/7/EU, the aim of this paper is to examine whether these provisions provide adequate protection to creditors of monetary obligations in commercial transactions. It is concluded that certain other sources of European civil procedure law contribute more to the protection of creditors than the provisions of Directive 2011/7/EU and that in order to achieve a higher degree of creditor protection from the negative effects of late payment, the focus of the discussions should be directed to the harmonization of rules enforcement procedure.

Key-words: *recovery procedures for unchallenged claims, enforceable title, Directive 2011/7/EU, Directive 2000/35/EC.*

Zusammenfassung

VERFAHREN DER EINZIEHUNG VON UNBESTRITTENEN FORDERUNGEN GEMÄSS DER RICHTLINIE 2011/7/EU ZUR BEKÄMPFUNG VON ZAHLUNGSVERZUG IM GESCHÄFTSVERKEHR

Die Bestimmungen der Richtlinie 2011/7/EU zur Bekämpfung von Zahlungsverzug im Geschäftsverkehr, durch welche das Verfahren der Einziehung von unbestrittenen Forderungen geregelt wird, werden in der Arbeit komparativ mit Beschlüssen aus relevanten Quellen des europäischen Zivilprozessrechts analysiert. Die vom Europäischen Gerichtshof gegebenen Auslegungen der früheren Richtlinie 2000/35/EG, welche wesentlich für das Verstehen von Bestimmungen der Richtlinie 2011/7/EU sind, werden kritisch dargestellt. Neben der Feststellung der Bedeutung von Bestimmungen der Richtlinie 2011/7/EU ist das Ziel der Arbeit, zu überprüfen, ob diese Bestimmungen den Gläubigern bei den pekuniären Verpflichtungen aus

Handelsverträgen angemessenen Schutz bieten. Abschließend wird betont, dass die Bestimmungen aus anderen Quellen des europäischen Zivilprozessrechts dem Schutz der Gläubiger bei den pekuniären Verpflichtungen mehr als die Bestimmungen der Richtlinie 2011/7/EU beitragen werden. Ebenfalls wird betont, dass wegen dem besseren Schutz der Gläubiger vor negativen Wirkungen des Zahlungsverzugs, die Harmonisierung der Regeln des Zwangsvollstreckungsverfahrens im Brennpunkt der Diskussion stehen sollte.

Schlüsselwörter: *Verfahren der Einziehung von unbestrittenen Forderungen, Zwangsvollstreckungstitel, Richtlinie 2011/7/EU, Richtlinie 2000/35/EG.*

Riassunto

I PROCEDIMENTI VOLTI AL PAGAMENTO DEI CREDITI NON CONTESTATI IN FORZA DELLA DIRETTIVA 2011/7/EU RELATIVA ALLA LOTTA CONTRO I RITARDI DI PAGAMENTO NELLE TRANSAZIONI COMMERCIALI

Le disposizioni della direttiva 2011/7/UE relativa alla lotta contro i ritardi di pagamento nelle transazioni commerciali mediante le quali si disciplinano i procedimenti volti al pagamento dei crediti non contestati nel presente lavoro si analizzano comparandole con le soluzioni contenute nelle fonti giuridiche rilevanti del diritto processuale civile europeo. Si osservano criticamente le interpretazioni della precedente direttiva 2000/35/CE offerte dalla Corte di Giustizia nelle sue pronunce, le quali sono necessarie anche per la comprensione della nuova direttiva 2011/7/UE. Oltre all'accertamento del significato delle disposizioni della direttiva 2011/7/UE, lo scopo del lavoro è di indagare se dette norme offrano ai creditori di obbligazioni pecuniari derivanti da transazioni commerciali una tutela adeguata. Si perviene alla conclusione che maggiore tutela viene garantita a tali creditori da disposizioni di altre fonti del diritto processuale civile europeo, che non dalla direttiva 2011/7/UE e che al fine di raggiungere un grado più elevato di protezione dei creditori dagli effetti negativi del ritardo nel pagamento la diatriba dottrinale dovrebbe spostarsi verso l'armonizzazione delle regole del procedimento esecutivo.

Parole chiave: *procedimenti di pagamento dei debiti non contestati, titolo esecutivo, direttiva 2011/7/UE, direttiva 2000/35/CE.*